

Så funkar det...

Avloppet från hushållen går till ett reningsverk eller en egen avloppsanläggning. En del näringsämnen och gifter renas bort, men...

Övergödd sjö

När Ringsjön tillförs mycket näring ökar produktionen av växtplankton. Det gör sjön grumlig. Blir det riktigt illa kallar vi det algblomning. I värsta fall kan man inte bada i vattnet, och djur som dricker av det blir sjuka. Grumligheten gör att rovfiskarna ser sämre och får svårare att jaga. Det ger effekter i hela näringskedjan. Det blir mer vitfisk, som till exempel mört och små braxnar, vilket ökar trycket på deras föda, djurplanktonen. Djurplankton äter växtplankton. Färre djurplankton betyder därför ännu fler växtplankton. Vattnet blir ännu grumligare, rovfisken får ännu svårare att jaga och så vidare. Sjön har hamnat i en ond cirkel som kan vara svår att bryta.

På botten...

... samlas döda djur och växter. Här tar bakterier och andra organismer hand om nedbrytningen. Men för det behövs syre. I en övergödd sjö, med hög produktion, finns mycket att bryta ner. Åtgången på syre kan då bli så stor att det uppstår syrebrist och så kallade döda bottenar. Det händer ibland i Östra Ringsjön.

... ganska stora mängder fortsätter ut i Ringsjön, där de ställer till problem.

Slam

Allt som renas bort i reningsverket hamnar i slammet. Slammet innehåller mycket näring, framför allt kväve och fosfor. Därför är slammet ett utmärkt gödningsmedel på åkrarna, förutsatt att det inte innehåller för mycket tungmetaller eller andra gifter. Om slammet läggs på åkrarna sluts näringens kretslopp mellan stad och land.

Frisk sjö

I en frisk sjö är vattnet klart. Rovfiskarna kan jaga med god framgång och hålla efter mört och annan vitfisk. Färre vitfiskar innebär fler djurplankton som kan hålla växtplanktonen i schack. Det finns många idéer om hur Ringsjön ska komma in i den goda cirkeln. Helt klar är att tillförseln av näringsämnen måste minska om sjön ska bli kvar i klarvattenfasen när den väl kommit dit.

Fosfor största boven

Sjöar är mest känsliga för fosfor vad gäller övergödning. I reningsverksprocessen används kemikalier, framför allt för att få bort fosfor. Mindre fosfor i avloppsvattnet betyder minskad övergödning och minskad mängd kemikalier i slammet. Ett reningsverk släpper ut i genomsnitt 1 procent av fosfor och 20 procent av det kväve som kommer till verket. Ett enskilt avlopp släpper ut ungefär 60 procent av de båda näringsämnena.

Vad kan du göra?

Från hushållen kommer kväve och fosfor från toaletten och det man kallar BDT-vatten – Bad, Disk och Tvätt. Nästan hälften av fosfor i hushållens avloppsvatten kommer från BDT-vattnet. Den största boven är tvättmedel.

Tvättmedel

Använd fosfatfria eller lågfosfathaltiga tvättmedel. Bra miljöval eller Svanenmärkta produkter innehåller fosfathalter under 20 procent. Särskilt viktigt med fosfatfritt är det om du har egen avloppsanläggning.

Dosera efter anvisningarna på paketet.

Fyll maskinen med tvätt. Tvätta inte i onödan. Om du fått en fläck – försök att ta bort den med en gång! Vill du veta mer om miljövänlig fläckborttagning och har tillgång till internet – läs på Höörs kommuns hemsida (hoor.se). Använd tvättmedel utan blekmedel. Tillsatt blekmedel separat när det behövs.

Trädgården

Den näring som inte tas omhand av dina växter kan följa med vattendragen ut till Ringsjön. Övergödsla inte! Var även mycket restriktiv med bekämpningsmedel. Välj växter som passar för den typ av jord du har i din trädgård – fråga i din trädgårdsbutik.

Kemikalier

Spola aldrig ned kemikalier och giftiga ämnen i avloppet! Kemikalier och gifter kan slå ut den biologiska reningen i reningsverket. I slutänden kan de hamna i Ringsjön eller på åkrarna. Cigarettfimpar innehåller kadmium – ett av de ämnen som reningsverken har mest problem med. Kasta inte heller tops i avloppet – de orsakar onödiga driftsstörningar i reningsverket.

Vad gäller övriga städ- och hygienprodukter – välj miljömärkt och använd inte mer än nödvändigt.

Vad gör kommunen?

Både Höörs och Hörby kommun arbetar med projekt för att minska näringsbelastningen på Ringsjön, bland annat inom ramen för Ringsjökommittén. Ringsjökommittén är ett samarbetsorgan för kommunerna och andra intressenter runt sjön. I kommunernas lokala investeringsprogram ska dammar anläggas i anslutning till bäckar i tillrinningsområdet. I dammarna tas en del av näringsämnen omhand genom naturliga processer.

Kommunerna ansvarar för att vattnet från de hushåll som är anslutna till reningsverken renas. Kommunen arbetar även med tillsyn av enskilda avlopp och rådgivning till berörda fastighetsägare. Ungefär 10 procent av fosforläckaget till Ringsjön kommer från enskilda avlopp. Vattenprover tas regelbundet i Ringsjön och några av dess tillflöden för övervakning av vattenkvaliteten.

Den största andelen av näringsläckaget till Ringsjön kommer från lantbruket. För att minska detta krävs en samverkan mellan olika krafter. Lantbrukarna själva har vidtagit många åtgärder sedan Lex Ringsjön infördes 1985. Lex Ringsjön är föreskrifter som gäller inom Ringsjöns tillrinningsområde för att skydda Ringsjöns vatten. Kommunerna har tillsyn över lantbrukets gödselhantering och gödsellagring. Miljöbalken som trädde i kraft 1999 ställer hårdare krav än tidigare lagstiftning för att minska näringsläckaget från jordbruket.

Ringsjöns vatten

Vattnet i Ringsjön var som sämst under 1970-talet. För att förbättra situationen byggdes Höörs och Hörbys reningsverk ut och lantbrukarna började arbeta för att minska näringsläckaget från jordbruket. Sedan dess har vattnet blivit mycket renare.

Ringsjön har varit föremål för många undersökningar. Försök har bland annat gjorts med att fiska ut Ringsjön på stora mängder vitfisk, för att öka antalet djurplankton. Djurplankton behövs för att äta upp växtplankton. Resultatet blev att sjön, åtminstone tillfälligt, blev klarare.

Även om vattnet i Ringsjön har blivit bättre är det fortfarande ganska grumligt. Det skulle kunna bli ännu bättre. Undersökningarna och försöken att rädda Ringsjön kommer att fortsätta. Ju fler som engagerar sig och drar sitt strå till stacken för att minska utsläppen till sjön, desto snabbare kommer Ringsjön att tillfriskna.

Text: Maria Larsson

Illustrationer: Peitor

Layout: Anna-Karin Olsson och Originalet

Tryckt på Svanenmärkt papper, Multiart silk, av AB Multitryck, Borås, 2000

Vad händer i Ringsjön?

